

Ο Σπύρος Μελάς (Εστία - 28ης Οκτωβρίου 1940 για το κλίμα που επικράτησε στην πρωτεύουσα)

Επτακόσιες χιλιάδες άνθρωποι – καιμήσαν δεν ήσαν - όλοι-όλοι αποτελούσαν την Ελλάδα, όταν πήραν την εκπληκτική απόφασι ν' αποτινάξουν το ζυγό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Πόσους οπλοφόρους μπορούσαν να βγάλουν; Μια φούχτα. Και με τι οπλισμό; Διαβάστε τα απομνημονεύματα του Φωτάκου, του γραμματέως του Κολοκοτρώνη, να ιδήτε: Κοντάρια, σούβλες· και, επιπλέον, «κάτι σκουρομαχίρες, οπού δεν κολλούσαν ούτε εις το ξύλον, πολύ ολιγώτερον εις το ανθρώπινον σώμα». Και με τι πυρομαχικά; Με μερικά βαρέλια μπαρούτι, που είχε φέρει ο Παπαφλέσσας από τις συνεισφορές των Ελλήνων της Σμύρνης, και με την ελάχιστη παραγωγή των μπαρουτόμυλων της Δημητσάνας. Και με τι διπλωματικές προϋποθέσεις; Όλη την Ευρώπη εναντίον τους. Και όμως, σήκωσαν τη σημαία, μ' ένα θάρρος υπεράνθρωπο. Από πού το αντλούσαν; Από δύο δυνάμεις ακαταμάχητες: Από την αιώνια ιδέα της Ελλάδος· και από την αιώνια ιδέα της δικαιοσύνης. Όταν ο γέρος του Μωρηά προσφώνησε τα παλληκάρια, για πρώτη φορά, με τη μαγική λέξι:

- Έλληνες!...

Ξύπνησε διά μιάς, μέσα τους, ιστορία τριών χιλιάδων χρόνων, γεμάτη από κατορθώματα εκατό φορές δοξασμένα, γιατί πάντα ήτανε νίκες περιλαμπρες της υπερψυχίας εναντίον της υπεροπλίας - νίκες της εσωτερικής αξίας του ανθρώπου, της υψηλής συνειδήσεως εναντίον του ψυχροτέρου των τεράτων - της υλικής βίας. Και το θαύμα έγινε. Οι άμαχοι ραγιάδες βγήκαν λιοντάρια· μέσα σε λίγες βδομάδες τους είδε ο κόσμος, έκπληκτος, πολιορκητάς και πορθητάς κάστρων, όπως της Τριπόλεως και του Ναυπλίου· και νικητάς ισχυρών στρατιών, όπως αυτή του Δράμαλη. Μόλις ειχεν αρχίσει η μάχη στα Δερβενάκια, που υπήρξεν ο τάφος του, όταν ο Κολοκοτρώνης είδεν αντίκρυ του ένα τσοπανάκο, που στεκότανε, παράμερα, μελαγχολικός:

- Γιατί δεν πας και συ να πολεμήσης, βρε Έλληνα; τον ρώτησε.

- Δεν έχω άρματα! του απεκρίθη ο νεαρός βοσκός:

- Και η αγκλίτσα όπλο είναι, μωρέ! Σύρε να σκοτώσης μ' αυτήν έναν εχθρό, να πάρης τ' άρματά του και να μπης στη μάχη!

Το βράδυ της ίδιας ημέρας τον είδε με καρυοφύλι και γιαταγάνι, μπαρουτοκαπνισμένο, ματωμένο και νικητή. Αυτό το θαύμα είναι καθημερινό μέσα στις πάμφωτες σελίδες της Ελληνικής ιστορίας. Το γνώρισαν οι Πέρσαι στον Μαραθώνα και στα νερά της Σαλαμίνας· το γνώρισαν οι 'ραβες, όταν το μαύρο τους κύμα έσπασε, μ' αφρούς αιμάτων, επάνω στα τείχη του Βυζαντίου· το γνώρισαν πρόσφατοι εχθροί στην Τζουμαγιά, στην Κρέσνα, στο Σκρα-Ντιλέγκεν. Κι' ελπίζω στο Θεό, τον γενικό θεό της ανθρωπότητας και τον ειδικό της Ελλάδος - γιατί υπάρχει κι' αυτός, είμαι βέβαιος - ότι θα το γνωρίσουν, αυτό το θαύμα, οι σημερινοί επιδρομείς. Γι' αυτό εγγυάται το υπέροχο πνεύμα του λαού, η ακλόνητη πίστι του στο έθνος και στον αρχηγό του, που ενεπνεύσθη τη στάσι του από τα υψηλότερα παραδείγματα της Ελληνικής ιστορίας, η βαθύτατη και ήρεμη συνείδησις, ότι μάχεται για τα ευγενέστερα ιδανικά του ανθρώπου, που συνοψίζονατι σε μια λέξι: Ελλάς! Αυτή μιλούσε σήμερα το πρωί, στα στήθη της νεότητος, που πλημμύρισε με τις ζητωκραυγές και τα θούριά της, τους δρόμους της πρωτευούσης - μιλούσε με τους θρύλους και την ιστορία των αιώνων, με το φως, που καταύγασε την ανθρωπότητα και στις πιο σκοτεινές περιόδους της, με την αίγλη των λαμπρότερων σελίδων της, με το ηθικό μεγαλείο της, με την ακατάβλητη ψυχή της, που έγινε πάντα το προζύμι όλων των ανθρωπίνων αναγεννήσεων.

Ας έρθουν τώρα, όλοι εκείνοι, που μας έλεγαν ότι οι καιροί σήμερα είναι διαφορετικοί, ότι, με τα σύγχρονα μέσα, δεν μπορεί να παίξει κανένα ρόλο η ευψυχία. Ας έρθουν να ιδούν αυτόν τον πληθυσμό, που εφαντάζοντο πως θα πτοήσουν τα φτερά του θανάτου. Εις μάτην τον καλούσαν η σειρήνες του συναγερμού στα καταφύγια. Η νεότης, ακάλυπτη, τραγουδώντας στους δρόμους, παίζοντας με τον κίνδυνο και το θάνατο, παρακολουθούσε τ' αντιαεροπορικά πυρά εναντίον των εχθρικών αεροπλάνων. Κάποια στιγμή, ένας νέος με πλησιάζει, μ' αγκαλιάζει συγκινημένος:

- Έχε γεια, φεύγω!

- Εκάλεσαν την ηλικία σου;

- Όχι, έχω απαλλαγή, αλλά πάω εθελοντής: Ζήτη η Ελλάς!...

Και ήταν ένας γλεντζές αυτός, ένας ακκορντεονίστας νυκτερινού κέντρου. Από την ανοικτή πόρτα του γραφείου μου, την ώρα που βροντούσαν τα πυροβόλα, επάνω στο κομμάτι του σκεπασμένου φθινοπωρινού ουρανού, γράφονται δυο μαύρα στίγματα, δυο έντομα πετούν, ξυρίζοντας τα νέφη: Είναι τα φτερά του θανάτου. Περνούν για να σπειρουνίσουν την έμπνευση των συντακτών, που γράφουν, σκυμμένοι στα τραπέζια τους, σαν να μη συμβαίνει τίποτε. Από τους δρόμους ως τα γραφεία δεν υπάρχει ένας άνθρωπος, αυτή τη στιγμή, που να μη έχει βαθύτατη συνείδηση της σημασίας του μεγαλείου αυτού του αγώνος. Αν είναι σκληρός ο κλήρος που έλαχε στον μικρόν αυτό λαό, είνε όμως τρισένδοξος: Μέσα στην απέραντη θάλασσα των σκλάβων, που ενδίδουν στην απαίσια μορφή της βίας, καλείται να ορθωθεί και να παλαίση, στ' όνομα της αιωνίας Ελλάδος, για να σώση ό,τι συμβολίζει αυτή η λέξις στην ιστορία της ανθρωπότητας: Την ελευθερία, την τιμή και την ηθική αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Κι' αν η Μοίρα μας έγγραψε να ολοκαυτωθούμε σ' αυτό τον αγώνα, να ιδούμε τη χώρα μας ερείπια αιματοβρέκτα κι' αποκαΐδια καπνισμένα και στάχτη απ' άκρου εις άκρον, ο ρόλος μας, στη θλιβερή αυτή στιγμή της ιστορίας, θ' απομείνη πάντα σπουδαίος. Θα δείξουμε στα εκτραχηλισμένα θηρία, που μάτια προσπαθούν να κρυφτούν κάτω από τα τελευταία κουρέλια ενός καταρρεύσαντος πολιτισμού, ότι υπάρχουν ακόμη άνθρωποι επάνω στον πολυπαθή αυτόν φλοιόν της γης.

Σπύρος Μελάς

